

Vlaams
Parlement

ingediend op **44** (2017-2018) – Nr. 2
15 juni 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Herman De Croo en Tine Soens

over het jaarverslag

van het Vlaams Vredesinstituut

2017

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

44 (2017-2018) – Nr. 1: Jaarverslag van het Vlaams Vredesinstituut

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting van Tine Destrooper, directeur Vlaams Vredesinstituut	4
2. Bespreking	8
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	8
2.2. Antwoorden van Tine Destrooper	10
Gebruikte afkortingen	13
Bijlage: Zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 5 juni 2018 het jaarverslag 2017 van het Vlaams Vredesinstituut. Dat gebeurde via een gedachtewisseling met directeur Tine Destrooper.

De presentatie die bij de inleidende uiteenzetting werd gebruikt is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzetting van Tine Destrooper, directeur Vlaams Vredesinstituut

Tine Destrooper zegt dat zij sinds januari 2018 aan de slag is bij het Vlaams Vredesinstituut. Voordien heeft zij onderzoek gedaan, vooral rond mensenrechten en transitie van oorlog naar vrede, en deed zij managementervaring op bij het Center for Human Rights and Global Justice van de New York University.

Na een algemene inleiding zal zij ingaan op de onderzoeksactiviteiten die het Vredesinstituut in 2017 heeft verricht binnen de twee thematische clusters en zal zij ook al even vooruit kijken. Omdat het bij dit jaarverslag over een jaar gaat waarin zij hier nog niet actief was, is die vooruitblik voor haarzelf minstens even interessant als de terugblik.

Inleiding

Het Vlaams Vredesinstituut is voor de leden van deze commissie geen onbekende en hoeft dan ook geen verdere toelichting meer. De spreekster wil wel nog kort stilstaan bij de decretale opdracht van het instituut en inzonderheid het belang van wetenschappelijk onderzoek. De decreetgever heeft ingezien dat wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk is voor het beleid, zeker in dit soms zeer gecontesteerde domein. Het doel van het wetenschappelijk onderzoek van het Vredesinstituut is altijd al geweest mee duurzame aandacht te genereren voor vrede en mee een antwoord proberen te formuleren op de vraag wat Vlaanderen kan doen om bij te dragen aan vrede, zowel hier als wereldwijd. Daartoe worden vredesvraagstukken grondig bestudeerd, wordt erover gedebatteerd, worden maatregelen geformuleerd en wordt het beleid gecontroleerd. Het is duidelijk de bedoeling van de decreetgever geweest dat het Vlaams Vredesinstituut het Vlaams Parlement versterkt bij elk van die taken. Beleidsgericht onderzoek is dan ook de kerntaak van het Vredesinstituut en de adviezen die worden uitgebracht zijn daarop gebaseerd.

Overzicht activiteiten wapenhandel en wapengebruik

De adviezen werden in twee pijlers geformuleerd, met als eerste het omgaan met wapengebruik en wapenhandel. Er werden een aantal onderzoeksprojecten uitgevoerd, waaraan adviesnota's waren gekoppeld en waarrond een aantal activiteiten plaatsvonden. In dit korte tijdsbestek kan niet op alles worden ingegaan, er zal worden gefocust op de voor deze commissie meest relevante zaken.

Belgische en Europese benchmarkstudies wapenexportcontrole

Deze commissie gaf in 2015 en 2016 twee opdrachten voor benchmarkstudies aan het Vlaams Vredesinstituut. Bij die studies werd een vergelijking gemaakt tussen de diverse stelsels op het gebied van de wapenexportcontrole binnen Europa en binnen België. In 2017 werden beide studies opgeleverd en werden ze ook samengebracht in een Engelse vertaling. Daarin was er vooral een Europese focus, met aandacht voor vier aspecten: de omvang en de aard van de internationale wapenhandel en het Europese regelgevende kader daarvoor, het

institutionele kader en het toepassingsgebied ervan in de verschillende Europese landen, de mogelijke lessen daaruit voor de Vlaamse praktijk en de lessen die Europa kan trekken uit de praktijk in Vlaanderen. Er werd geconcludeerd dat er al een aantal stappen zijn gezet in de richting van harmonisering, maar dat er ook nog heel wat discrepanties zijn. Dat is belangrijk, want het betekent dat Vlaanderen mee vorm kan geven aan een Europees beleid als het zelf een duidelijk buitenlands beleid expliciteert. Dat is een oefening waarvoor het Vlaams Vredesinstituut graag op onderzoek gebaseerde informatie aanreikt.

Het rapport over de Europese benchmarkstudie werd voorgesteld op de COARM-ngo conferentie, in aanwezigheid van diverse nationale exportcontrole-agentschappen, de EU External Action Service en verschillende Europese ngo's. Die conferentie vond vorig jaar in het Vlaams Parlement plaats en de eerste ondervoorzitter van de commissie voor Buitenlands Beleid verzorgde er de openingstoespraak. Via deze conferentie kon dat onderzoek bij stakeholders op het internationale niveau worden verspreid en werden het Vlaams Vredesinstituut en het Vlaams Parlement op het Europese niveau in de kijker gezet.

De Belgische benchmarkstudie toonde vooral hoe dual de structuur van de defensiegerelateerde industrie in België is: een meer klassieke wapenindustrie in Wallonië versus een hoogtechnologische componentenindustrie in Vlaanderen en Brussel. In die studie werd ook de Belgische uitvoer becijferd, zowel op het federale als op het gewestelijke niveau, en werd gekeken naar de totstandkoming van exportcontroleregimes, de regionalisering met andere woorden. Vervolgens werden een aantal gelijkenissen en verschillen in kaart gebracht, op het vlak van de administratieve inbedding, het materiële toepassingsgebied, de vergunningen en de controle op het eindgebruik. Daarbij bleek dat er sterke gelijkenissen zijn tussen de verschillende stelsels, al zijn er ook eigen accenten. Dat betekent dat er ook veel gemeenschappelijke uitdagingen zijn, bijvoorbeeld het gegeven dat export een economische noodzaak is voor de bedrijven in deze sector en het feit dat samenwerking nodig is tussen beleidsdomeinen zoals defensie, economie en buitenlands beleid, al is dat niet altijd gemakkelijk.

Vlaanderen en Wallonië blijken, ondanks het overkoepelende Europese kader, op een heel andere manier om te gaan met exportcontrole, door de wijze waarop de economieën gestructureerd zijn. Dat komt ook terug in een analyse van de Vlaamse vergunningspraktijk en een factsheet rond buitenlandse wapenhandel.

Analyse Vlaamse vergunningspraktijk en factsheet buitenlandse wapenhandel

Zoals decretaal bepaald, presenteert het Vlaams Vredesinstituut elk jaar een analysenota van de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. In 2017 werd daar een nieuwe format voor uitgewerkt, een factsheet, omdat dit toelaat zeer gericht te werken rond een aantal kernthema's zoals de aard van die handel, de bestemming, de aard van de weigeringen en de invoer. Dat is de basis geweest voor een ander onderzoek, een analyse van de Vlaamse vergunningspraktijk. Die analyse is mogelijk gemaakt door de toenemende transparantie, maar ook door de actieve parlementaire controle en door de bereidheid van de minister-president om uitgebreid en gedetailleerd te antwoorden op parlementaire vragen. De analyse wees uit dat er bij de concrete beoordeling van vergunningen voor export van defensiegerelateerde producten verschillende principes gehanteerd werden door de Vlaamse Regering. De vraag rijst dan hoe die principes explicieter kunnen worden gemaakt, om er een basis van te maken voor een duidelijker uitgewerkt Vlaams wapenexportbeleid. Het gaat dan om de vraag wat de verhouding is tussen economische overwegingen en andere consideransen, zoals veiligheidsoverwegingen en ethische of normatieve overwegingen. Er bleek een nood te bestaan aan een expliciet referentiekader, dat een antwoord geeft op de vraag wat de formele en substantiële uitgangspunten zijn voor een exportcontro-

lesysteem en bij uitbreiding ook voor een Vlaams buitenlands beleid. De studie 'De Vlaamse vergunningspraktijk voor wapenexport. Elementen voor een uitgewerkt wapenexportbeleid' werd voorgesteld op 3 oktober 2017 in aanwezigheid van parlementsleden, politieke medewerkers en vertegenwoordigers van zowel de vredesbeweging als de defensie-industrie. Zeer opvallend was de eensgezindheid over de grote nood aan duidelijkheid en voorspelbaarheid. Een lid van deze commissie was betrokken als respondent.

Beeldvorming illegale vuurwapenmarkt België

Het laatste rapport van 2017 binnen de pijler wapengebruik en -export waarover de spreekster het nog kort wil hebben, is dat over de illegale vuurwapenmarkt in België. Die studie was een eigen initiatief van het Vredesinstituut, vanuit de vaststelling dat er voor een degelijk beleid inzake de regulering van de legale wapenhandel en de bestrijding van de illegale wapenhandel, eerst zicht moet zijn op de bestaande situatie. Dergelijk overzicht bleek niet te bestaan en dus heeft het Vlaams Vredesinstituut geprobeerd het in kaart te brengen op basis van zijn netwerk. Dat bleek nuttig om te kunnen wegen op een aantal zaken. Zo is er bijvoorbeeld een adviesvraag gekomen vanuit de Kamercommissie Justitie, in het kader van de aanpassing van de federale Wapenwet. Op het Vlaamse niveau zijn de bevindingen relevant voor de discussie over het Wapenhandeldecreet. De bevindingen werden ter informatie ook voorgelegd aan de dienst Controle Strategische Goederen, die hiermee op een operationeel niveau aan de slag kan.

Project SAFTE

Project SAFTE tot slot werd weliswaar afgerond in 2018, maar als onderzoeksproject werd het uitgevoerd in 2017. Het betreft een baanbrekend Europees project, zowel qua inhoud als qua aanpak. Thematisch gaat het over illegale vuurwapenmarkten en de toegang van terroristen daartoe. Voor die problematiek was er in de Europese context veel aandacht, maar vaak ging het om steekvlambeleid: er werd opgetreden als er een incident was, maar zonder genoeg studies en bronnen om een geïnformeerd beleid mogelijk te maken. Via een vrij innovatieve methodologie en vooral door een Europees samenwerkingsverband op te zetten, onder meer met het SIPRI, werd gepoogd daaraan te remediëren.

Dat heeft de Europese positie van het Vredesinstituut versterkt, wat merkbaar was tijdens de slotconferentie op 17 april 2018 in het Vlaams Parlement, met onder meer vertegenwoordigers van de EC en van Europol. Ook nadien is gebleken dat dit thema leeft. Er zijn bijvoorbeeld uitnodigingen gekomen vanuit New York voor het Programme of Action, en het UNODC in Wenen. Ook de media van The Washington Post tot The Guardian, hebben het onderzoek opgepikt. Die aandacht is natuurlijk het gevolg van de inhoud en de kwaliteit van deze studie, maar ook van de beslissing om te gaan experimenteren met nieuwe manieren om de informatie van het Vredesinstituut aan de man te brengen: onderzoeksrapporten, beleidsrapporten, executive summaries, factsheets, videoclips, infographics, een projectwebsite en socialemediacampagnes. De spreekster verneemt graag van de commissieleden hoe de communicatiekanalen verder kunnen worden afgestemd op hun informatienoden.

Overzicht activiteiten 'Omgaan met geweld en conflict in de samenleving'

Onder de tweede pijler van de activiteiten van het Vredesinstituut werden twee publicaties uitgebracht. De eerste gaat over herinneringseducatie en specifiek de vraag hoe er kan worden omgegaan met de herinnering aan een gewelddadig verleden, de tweede over deradicalisering en de vraag hoe daaromtrent op een zinvolle manier beleid kan worden ontwikkeld. De raakvlakken met het werkingsveld van de commissie voor Buitenlands Beleid zijn hier kleiner, maar ze

zijn er wel degelijk. Zo is bijvoorbeeld uit interviews gebleken dat er bij jongeren frustratie kan bestaan over het politieke discours en het buitenlands beleid dat daar niet altijd mee in lijn is, bijvoorbeeld met betrekking tot het Midden-Oosten, welke frustratie een voedingsbodem voor radicalisering kan zijn.

Een onderzoek dat binnenkort wordt gepubliceerd, gaat over het omgaan met conflict en polarisatie in de klas. Ook op dat domein bleek er veel vraag te zijn naar op wetenschappelijke bevindingen gebaseerde inzichten.

Als het over dergelijke gevoelige onderwerpen gaat, is het nodig het debat op een objectieve wijze te voeren en die rol wil het Vlaams Vredesinstituut, uiteraard bij voorkeur in samenwerking met het Vlaams Parlement, heel graag opnemen. In het verleden gebeurde dat onder meer op basis van werkbezoeken en dat zal hopelijk in de toekomst kunnen worden voortgezet, omdat het een gelegenheid is om onderzoekers, volksvertegenwoordigers en actoren uit het middenveld samen te brengen en een dieper inzicht mogelijk te maken. Ook bij de voorstelling van de resultaten van het onderzoek wordt gepoogd zoveel mogelijk actoren van binnen en buiten het Vlaams Parlement te betrekken en ook de internationale kaart te trekken. De spreekster verneemt graag van de leden aan welke formats zij de voorkeur geven: lunchdiscussies met experts, nieuwe communicatievormen enzovoort. Het is voor het Vredesinstituut immers belangrijk om het geleverde werk zowel inhoudelijk als vormelijk, zoveel mogelijk af te stemmen op de noden van de Vlaamse volksvertegenwoordigers.

Vooruitblik

Vooruitblikkend staat zij eerst stil bij het belang van organisatieontwikkeling. In 2014 kreeg het Vredesinstituut de toestemming van het Vlaams Parlement om ook externe middelen te aanvaarden voor de financiering van projecten en het aantrekken van tijdelijke medewerkers. Dat heeft de ontwikkeling van een nieuwe expertise mogelijk gemaakt, zonder te raken aan de kerntaak.

Die nieuwe expertise is er ook voor thema's die geen onmiddellijke een-op-eenrelatie hebben met de bevoegdheden van het Vlaams Parlement, maar later wel vaak kunnen worden ingezet bij de werking van het Vredesinstituut voor het Vlaams Parlement. Het verhoogt dus zowel de expertise als de zichtbaarheid van het instituut en het Vlaams Vredesinstituut zou dat dus uiteraard graag voortzetten.

Daarnaast is er ook het gegeven dat al in 2015 een aanvraag voor een erkenning als onderzoeksinstelling werd ingediend bij de FOD Wetenschapsbeleid. Momenteel lijkt daar beweging te zijn, wat uiteraard een goede zaak is, want dergelijke erkenning zou het mogelijk maken om zonder extra financiële middelen toch bijkomende medewerkers aan te trekken en de kerntaak nog beter te vervullen, bijvoorbeeld met betrekking tot het verbreden en uitdragen van de expertise.

Een ander thema voor de toekomst is het belang van een internationale blik. Het Vredesinstituut heeft al een gedegen inzicht in de Vlaamse context voor de thema's waarrond het werkt, maar Vlaanderen kan niet helemaal worden begrepen zonder inzicht in de bredere omgeving. Dat bleek uit de Europese benchmarkstudie, uit Project SAFTE en uit andere projecten. Daarnaast is er ook het gegeven dat lessen die worden getrokken op basis van een Vlaamse case, ook relevant kunnen zijn voorbij de Vlaamse grenzen. De spreekster zegt dat zij dan ook graag de mogelijkheden zou exploreren om na te gaan hoe Vlaanderen de daad bij het woord kan voegen, bijvoorbeeld door een coherent geëxpliciteerd buitenlands beleid dat zich ook inschrijft in internationale verdragen, onder meer rond mensenrechten. Vlaanderen mag daar ambitieus zijn en er zijn heel wat

domeinen waar een vredestoets kan worden ingebouwd. In 2014 heeft de Vlaamse Regering al gesteld dat zij structureel aan internationaal vredesbeleid wil doen, wat het Vredesinstituut heeft geïnspireerd om daarrond een blauwdruk te ontwikkelen die als leidraad kon worden gebruikt. Dat project wil het Vredesinstituut graag terug oppikken als daar interesse voor bestaat. Het is ook bereid om de commissie desgewenst bijvoorbeeld ook op het vlak van de parlementaire diplomatie bij te staan met expertise.

Tot slot wil de spreekster het nog hebben over het belang van onderzoek voor beleid. Met de verkiezingen later dit jaar en volgend jaar in het vooruitzicht, is het relevant om te verwijzen naar de vele adviezen die al zijn uitgebracht. Daar zijn zeer concrete adviezen bij, maar het is ook mogelijk om daaruit bredere principes en algemene normatieve doelstellingen te distilleren. Dat kan gaan van genuanceerde omgang met ons verleden tot de nood aan adequate regulering van wapenhandel, en van geweldloze conflicthantering tot een ethisch en doordacht buitenlands beleid. Zelfs daar voorbij nodigt ze de leden uit niet alleen naar de algemene principes te kijken, maar ook naar de vraag waarom het Vredesinstituut in de eerste plaats werd opgericht. Het was de wens van de decreetgever om in dit gecontesteerde domein het politieke en maatschappelijke debat te objectiveren en tot een beleid te komen op basis van feitenkennis. Die feiten verzamelt het Vlaams Vredesinstituut, om zo zijn verantwoordelijkheid in het Vlaamse middenveld op te nemen. Het beleid is de zaak van het Vlaams Parlement, het Vredesinstituut wil graag debatten ten gronde mogelijk maken en daarbinnen aandacht vragen voor de impact van het beleid op vredesvraagstukken. Het wil garanderen dat zowel het spreken op basis van feiten als het in acht nemen van ethische en normatieve principes naast andere belangen, voldoende aandacht krijgt. Het Vredesinstituut is dan ook zeer geïnteresseerd in de antwoorden vanuit deze commissie op de vraag hoe Vlaanderen met zijn bevoegdheden kan bijdragen aan vrede, hier en wereldwijd. Uiteraard is het Vlaams Vredesinstituut ook vragende partij voor verzoeken om onderzoek en advies, zodat het ook in 2018 relevant werk kan blijven leveren voor het Vlaams Parlement.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Herman De Croo wenst Tine Destrooper geluk met haar aanstelling als directeur van het Vlaams Vredesinstituut en hoopt op een constructieve samenwerking. Het Vlaams Parlement is nog altijd een van de weinige assemblees die over een dergelijk instituut beschikt.

Misschien werd er tot nog toe wat te veel schuchterheid aan de dag gelegd. België was immers een koploper bij het Verdrag inzake het verbod op antipersoonsmijnen en was ook één van de gangmakers voor de controle op kleine wapens. Is er echter, ook in Vlaanderen, voldoende duidelijkheid over de dual use? Zijn er hier bijvoorbeeld bedrijven die drones produceren, welke toestellen almaar meer worden ingezet in een militaire context? Zijn er Vlaamse bedrijven actief op het terrein van de artificial intelligence? Houdt het Vlaams Vredesinstituut zich bezig met alles wat het leger aangaat, bijvoorbeeld de vliegtuigen die ver buiten de eigen grenzen worden ingezet? Is er informatie beschikbaar over Vlaamse technologie voor de stabiliteit van tankkoepels in gevechtssituaties? Is men vertrouwd met de passieve bewapening, gesofisticeerde kogelwerende kleding, materialen die bescherming bieden tegen bestraling enzovoort? Het gaat al lang niet meer louter om wapens als dusdanig, de wereld is grondig geëvolueerd en de oorlogsvoering is dat ook. Kunnen al die zaken een plaats vinden in het domein dat het Vlaams Vredesinstituut bestrijkt?

De spreker is wat verontrust over het thema van het omgaan met geweld en conflict in de samenleving. Valt bijvoorbeeld een vakbondsmanifestatie die uit de hand loopt daaronder? Is dat thema niet te politiek, in de strikte zin van dat woord? Is er geen gevaar dat de vaststellingen van het Vredesinstituut in een bepaalde zin zullen worden aangewend? Bestaat niet het risico dat het instituut gecontesteerde opdrachten krijgt, bijvoorbeeld rond een conflict in een gevangenis?

Ook *Jan Van Esbroeck* wenst Tine Destrooper veel succes. Hij hoopt dat zij zoals haar voorganger het Vredesinstituut op de kaart zal zetten. Tijdens de lopende legislatuur is er al heel wat gebeurd. Zo werd het Vlaamse beleid inzake wapenexportcontrole getoetst aan dat in andere Europese landen en aan het beleid in het zuiden van het land, wat zeer nuttige informatie heeft opgeleverd. De spreker sluit zich wel aan bij Herman De Croo inzake de thema's die nu worden aangekaart en het gevaar dat dit de politieke toer opgaat, bijvoorbeeld als het gaat over de aanpak van de strijd tegen radicalisering. De grootste uitdaging is naar zijn mening de illegale wapenhandel, want die is bijzonder moeilijk te traceren.

Het is echter een feit dat het Vlaams Vredesinstituut zichzelf en het Vlaams Parlement mee op de wereldkaart heeft weten te zetten. Vlaanderen is een goed voorbeeld van wat er mogelijk is op het gebied van het werken aan vrede. De spreker hoopt dan ook dat op die basis verder constructief zal kunnen worden samengewerkt.

Tine Soens wil het Vlaams Vredesinstituut bedanken voor het in 2017 geleverde werk en voormalig directeur Tomas Baum voor wat hij de voorbije tien jaar heeft gepresteerd. Op haar beurt wenst zij Tine Destrooper veel succes en spreekt zij de hoop uit op een goede samenwerking.

De adviezen en het onderzoek van het Vredesinstituut zijn belangrijk en nuttig voor het parlementaire werk. In verband met de benchmarkstudie rond het Vlaamse Wapenhandeldecreet en de situatie in andere Europese landen, vraagt zij in hoeverre daar binnen de onderzochte landen reactie op gekomen is. Wordt er momenteel in Europa gestreefd naar meer uniformiteit rond de vergunningen en de criteria inzake wapenhandel? Welke onderzoeken lopen er in 2018 nog? Binnenkort wordt blijkbaar advies uitgebracht over de IWT-richtlijn. In het jaarverslag is sprake van nieuwe wapentechnologieën en autonome wapensystemen: mag daaromtrent onderzoek worden verwacht?

Het lid stipt tot slot nog aan dat de problematiek van de (de)radicalisering zich bij uitstek leent tot nader onderzoek door het Vlaams Vredesinstituut, om objectieve gegevens aan te leveren. Voor het parlement zou dat zeker nuttig zijn. Zij meent te weten dat in de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering expliciet de vraag is gesteld om het Vlaams Vredesinstituut mee in te schakelen.

Ook *Wouter Vanbesien* heet Tine Destrooper welkom en wenst haar veel succes. Zijn fractie heeft alle vertrouwen in het werk van het Vlaams Vredesinstituut en is overtuigd van het belang ervan. Hij neemt aan dat de samenwerking tijdens de volgende legislatuur kan worden voortgezet en dat er eventueel zelfs groeikansen kunnen worden geboden.

Er werd naar zijn mening op een goede manier geschetst wat het evenwicht is tussen de wetenschappelijke context en het raakvlak met de politiek. In het verleden werd daar zeer goed mee omgegaan. Het is belangrijk om gevoelige thema's niet uit de weg te gaan, maar ze integendeel recht in de ogen te kijken en voor onderbouw en vergelijkingsmateriaal te zorgen. Op basis van die informatie, en enkel op basis daarvan, moet ook het beleid kritisch worden

bekeken. De spreker acht het dan ook niet gepast om al bij een eerste ontmoeting halve beschuldigingen te uiten over een potentieel te politieke opstelling.

Jan Van Esbroeck onderstreept dat een aanmaning tot voorzichtigheid aan een nieuwe directeur geen veroordeling of beschuldiging is.

Rik Daems vindt de illegale vuurwapenmarkt een belangrijk aandachtspunt. Na de aanslagen van 22 maart 2016 heeft hij in de Raad van Europa ervaren dat de situatie in België nauwgezet werd opgevolgd en de illegale vuurwapenmarkt was daar een onderdeel van. De beeldvorming was aanvankelijk dat in Molenbeek zowat alles te koop was, van handwapens tot bazooka's. Als het Vlaams Vredesinstituut, ondanks de beperkte beschikbare middelen, kan bijdragen tot het vergaren van relevante informatie en het objectiever maken van het debat, dan is dat zeer nuttig. Er moet uiteraard rekening worden gehouden met de bevoegdheden van het Vlaams Parlement.

Ook radicalisering vindt hij persoonlijk een interessant thema, eveneens vanuit de invalshoek van de nood aan objectivering. Hij verwijst naar de recente gebeurtenissen in Luik, met feiten gepleegd door een man met een katholiek verleden die in de gevangenis blijkbaar een geradicaliseerde moslim is geworden. Als daar binnen de opdracht van het Vredesinstituut en rekening houdend met de bestaande bevoegdheidsverdeling impactvolle informatie kan worden aangedragen, dan zou dat een goede zaak zijn. Er moet wel worden vermeden om aan bevoegdheidsoverschrijding te doen, want dan dreigt een vormelijke discussie over bevoegdheden de overhand te nemen.

Voorts is hij er persoonlijk ook van overtuigd dat een soort van Vlaams internationaal referentiekader voor conflictbeheersing wel degelijk nuttig is. Het is weliswaar niet gemakkelijk om daartoe te komen, maar de oefening moet zeker kunnen. Een op de wapenhandel geënt kader dat breder kan worden gebruikt in termen van de moraliteit van het buitenlands beleid, is naar zijn mening zeer interessant. Dat kan zowel voor de reguliere als de parlementaire diplomatie nuttig zijn. Dergelijk kader beperkt weliswaar de reguliere diplomatie, het buitenlands beleid van de regering dus, terwijl de parlementaire diplomatie de facto niet beperkt is. Een democratisch verkozen parlements lid kan immers op elk moment tegen wie dan ook zeggen wat hij of zij wil. Zonder een referentiekader zal er altijd discussie blijven over waar de lijn zich bevindt. Het is best mogelijk dat er ook met een kader nog een grijze zone blijft, maar het moet voor iedereen duidelijk zijn voor welk deel er een 'no pasarán' geldt. Als er over de partijgrenzen heen eenstemmigheid kan worden gevonden over dat deel, zou dat al een grote stap vooruit zijn en bovendien een structurele verwezenlijking.

2.2. Antwoorden van Tine Destrooper

Tine Destrooper licht eerst toe wat er dit jaar nog op de plank ligt. Er loopt inderdaad een onderzoek naar de IWT-richtlijn dat op 15 juni 2018 zal worden opgeleverd. Daarnaast gebeurt er ook een evaluatie van de schietsport in Vlaanderen, waarvoor de oplevering in het najaar is gepland. Uiteraard is er ook de decretale opdracht om een analyse te maken van het jaarverslag over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. De bij de toelichting al vermelde publicatie over conflict en polarisatie in de klas komt er in de zomer. Voorts heeft de voorzitter van het Vlaams Parlement een onderzoek gevraagd rond de nucleaire thematiek. Er zal worden geprobeerd de nucleaire dual-use sector in Vlaanderen in kaart te brengen. Het Vredesinstituut is bijvoorbeeld lid van het EU Non-Proliferation Consortium. Als men geïnteresseerd is in non-proliferatie, dan moet er eerst

duidelijk zijn wat er precies wordt geproduceerd, ook op het vlak van dual use. Dat onderzoek zal na de zomer worden afgerond en het is niet uitgesloten dat er nog verder zal worden gegaan dan de nucleaire dual use: ook de chemische aspecten, de cyberwereld enzovoort.

Op een paar projecten wil ze nog nader ingaan: het manuscript rond polarisatie in de klas en de lopende projecten rond radicalisering. De vraag werd gesteld of het risico niet bestaat dat het Vredesinstituut zich te veel op politiek terrein waagt. Het gaat echter precies om een poging om bij te dragen aan de objectivering van het debat en daarbij wordt terdege rekening gehouden met de Vlaamse bevoegdheden. Er is inderdaad een vraag gekomen vanuit de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering, om de lokale aanpak van het deradicaliseringsbeleid te bekijken en recent is er ook een vraag gekomen van het Agentschap Binnenlands Bestuur, om het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering onder de loep te nemen. Het Vredesinstituut schrijft zich daar dus in beleidsevaluatie in. Blijkbaar bestaat er in de praktijk een grote nood aan duidelijkheid over wat werkt, voor wie, in welke omstandigheden, hoe en waarom. Het Vredesinstituut blijft weg van de politieke retoriek, maar kijkt operationeel naar het beleid om het werk van het Vlaams Parlement te ondersteunen.

De commissievoorzitter had het over radicalisering in gevangenissen. Bij Project SAFTE is gebleken dat gevangenissen inderdaad vaak plaatsen zijn waar criminele connecties kunnen worden opgebouwd, onder meer om aan wapens te komen. Bij het onderzoek over de lokale aanpak bleek dat er op dat niveau heel wat mensen bezorgd zijn over de re-integratie van mensen die hun straf hebben uitgezeten en voor wie er dus geen opvolgingstraject meer is. Bij de evaluatie van de lokale aanpak van het Vlaams actieplan zal er ook aandacht zijn voor alles wat te maken heeft met hulp- en dienstverlening in de gevangenissen, wat binnen de Vlaamse bevoegdheden valt.

Project SAFTE is intussen afgerond. Heel wat bevindingen gaan over het Europese niveau. Op het Belgische niveau werd een toegenomen beschikbaarheid vastgesteld van bepaalde types van wapens in Brussel, vaak door illegale import, met gevolgen voor de toegang van terroristen tot die markt. De illegale vuurwapenmarkten verschillen aanzienlijk in de verschillende Europese landen, met eigen dynamieken en specifieke kenmerken. Eén illegale vuurwapenmarkt bestaat dus niet. Desalniettemin is het toch mogelijk om aanbevelingen te doen op het Europese niveau. Op het Belgische niveau wordt er gehamerd op het belang van goede en geharmoniseerde wetgeving en op de nood om een beter zicht te krijgen op de problematiek. De studie over de beeldvorming was een eerste aanzet, maar er is nog veel ruimte voor verbetering. Daarnaast werd ook in deze studie weer gewezen op het belang van operationele capaciteit.

Wat de reflectie betreft over een gedeeld referentiekader, is het Vlaams Vredesinstituut zeker vragende partij daarbij betrokken te worden. Voor dergelijk Vlaams referentiekader kan bijvoorbeeld worden teruggevallen op de benchmarkstudie inzake wapenexport, om na te denken over een verbreding naar het buitenlands beleid. Ook voor de parlementaire diplomatie kan het Vredesinstituut een bijdrage leveren via het aanbrengen van informatie en advies. Het parlement is immers een forum voor dialoog en een plaats voor het zoeken naar oplossingen voor problemen in en buiten Vlaanderen, bijvoorbeeld in conflictgebieden.

Op de opmerking van *Rik Daems*, commissievoorzitter, dat de geleverde informatie bruikbaar en impactvol moet zijn, zegt *Tine Destrooper* dat als duidelijk wordt aangegeven wat de informatienoden zijn en hoe de informatie best wordt gedeeld, het Vredesinstituut zich daar graag op zal afstemmen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Herman DE CROO
Tine SOENS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

COARM	Working Party on Conventional Arms Exports
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
Europol	European Police Office
FOD	Federale Overheidsdienst
IWT	(historisch) Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
ngo	niet-gouvernementele organisatie
SAFTE	Studying the Acquisition of illicit Firearms by Terrorists in Europe
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime